

BISERIC'A si SCOL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese' o data in septemana: Duminec'a.

Pretiuul abonamentului:	Pretiuul insertiuniloru:	Correspondintiele sè se adreseze Redactiune dela „BISERIC'A si SCOL'A“ in Aradu, la institutul pedagogicu-teologicu, éra banii la secretariatulu consistoriului romanu ortodoxu din Aradu.
Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . . 5 fl.— cr.	Pentru publicatiunilè de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte 4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.	
„ „ „ „ 1/2 anu . . . 2 „ 50 „		
Pentru Romani'a si strainetate pe anu . 7 „ — „		
„ „ „ „ 1/2 „ . 3 „ 50 „		

Invitare de prenumeratiune

la

„BISERIC'A si SCOL'A“,

foia bisericésca, scolastica. literaria si economica.

Cu 1 Iuliu vechiu deschidemu prenumeratiuni noue, pe semestrulu alu doilea alu anului 1877.

Pretiuul de prenumeratiune:

Pentru monarchi'a Austro-Ungariei, 2 fl. 50 cr. v. a.

Pentru Romani'a si strainetate 3 fl. 50 cr. v. a.

Din privinti'a economica si pentru mai mare sigurantia recomandam avisurile postale, in locu de epistole de prenumeratiune.

Rugam pre dd. prenumeranti a insemná câtu se pôte de legibilu numele si post'a ultima.

Redactiunea.

O dorintia in interesulu comunu romanescu.

Curiosu, on. lectoru se va intrebá, ce dorintia avemu noi astadi, in impregiurari atátu de complicate, candu omulu numai cu greu pôte se-si manifeste dorintiele sale, pe care sistemulu actualu, tinde a le inabusí cu ori ce pretiu. Dar noi nu ne ocupamu aci de dorintie si aspiratiuni intemeiate pe consideratiuni politice, precum erau buna ora sperantiele mesiane a le judeiloru. Totulu, ce dorimu noi prin articolulu de facia este ca se tragemu atentiunea clerului si atóta intelingi'a romana din Austro-Ungari'a, asupra unui reu inradacinatu, ce bantuie societatea nóstra, si ne face in mai multe ori necapabili chiar de actiunile politice. Acestu reu periculosu isvovoresce din deosebirea confesionala!

Principiulu nostru si alu bisericei ortodoxe in genere este toleranti'a adeca a ne purtá loiali si indulginti catra convingerile religioase ale altora! Unu principiu dumnediesecu este acest'a, pe care ni l'a recomendatu insusi prea dulcele nostru rescumperatoriu,

atátu prin faptele câtu si prin cuvintele sale. Biserice'a apuséna, si tóte celea unite cu densa, din contra, profeséza cu tenacitate principiulu netolerantieii, ne admitiendu, ci infierandu aspru tóte credintiele crestiniiloru, ce nu facu parte din biserice'a apuséna séu papala, si cauta a generalisá principiulu seu chiar cu forti'a brutala, cea ce nu convine de felu cu spiritulu crestinismului!

Istori'a ne spune, cà agitarile religioase pornite dela apusu, au adusu totdeuna celea mai mari nenorociri asupra popóreloru. Ele au provocatu resbele câté de trei dieci de ani, revolutiuni infioratore; ele au trasu la ghilotine o multime de victíme omenesci. Tote acestea, durere! s'au urmatu din principiu de biserice'a apuséna! Si óre in timpulu de adi se se mai afle vreunu sufletu de omu, care ar justificá atitudinea bisericei apusene? Astadi, chiar si turcii au pretenti'a la umanismu, si o biserica crestina se fia óre mai pucinu umanista?

Speramu a fi priceputi de totu sufletulu nepreocupatu in apretiarile ce facemu, si credemu, cà clerulu si intieliginti'a romana va fi petrunsu de adeverulu loru. O mica digresia ne va ilustrá si mai bine lucrulu, care trebue odata lamuritu din partea nóstra, ca cei competinti se traga consecintiele loru, si apoi se judece daca dorinti'a nóstra este drépta ori ba.

In micu, cata se marturisimu cà, biserice'a romana unita cu cea apuséna este pentru noi, ce au fostu biserice'a apuséna in trecutu. Durere, dar este asia! Acést'a o probéza repórtele ce se facu sinodeloru nóstre eparchiale de consistorie in totu anulu, despre agitarile religioase séu miscamintele proselitiste, si chiar in sinodulu eparchiei aradane de estu timpu se incinsese o discussiune infocata, in urm'a unoru casuri de trecere a crestiniiloru nostri la biserice'a gr. catholica.

Daca unirea cu Roma a fostu, dupa cum dicu gr. catholiciei, unu actu nationalu si de inalta prudentia, numai pucínu nationalu si de intieleptiune ar trebuí se se infacisiese elu astadi, candu poterea na-

ționala e absorbită de lupte continue cu adversarii neamului românesc. Tota cas'a ce se împarechiaza, se va ruina, dice s. scriptura. Noi nu ar trebui să pierdem din vedere acestu adevăru tristu pentru romanismu, ci mai multu ca ori candu, astadi s'ar cuveni se ne unim totu, nu cu Rom'a, ci cu bardulu naționalu, în cugete și în simțiri.

Nu voiescu a propaga prin acest'a unu felu de sincretismu, dōmne feresce, cāci ca ortodoxu nu voiu se me abatu nici cātu e negru sub unghia dela ortodoxia, ci în unirea în cugete și simțiri privescu eu unirea națională. Toti romanii se aiba aceleasi cugete și simțieminte naționale! A prejudecă și împedecă desvoltarea culturală și cea religioasă morală în o biserică particulară nu e de felu actu naționalu, elu e unu actu în adevăru satanicu. Cu tōte acestea elu se urma de biseric'a romană gr. catholica fora genare.

Biseric'a nōstră autonomă simte fōrte multu greutatele și pedecile, ce întimpina în administratiunea sa pentru miscamintele proselitiste, provocate de clerulu unitu.

Respectu convingerilor religioase! Inse la noi convertirile se facu mai multu din rancōre decātu din convingere adevărată. Astfelu de convertiri sunt condamnabile împreună cu cei ce le primescu, și ar fi de doritu, ca ele, în interesulu moralei publice a poporulu se se curme odată! Prin acest'a am lasă posterității unu actu în adevăru naționalu și moralu. Cāci pōte fi binecuvântare într'unu actu nemoralu? În adevăru nu! Unu preotu care comite crime bisericesci și pe care biseric'a are se-lu judece în puterea autorității sale dīvine, trecutu și primitu în sinulu altei biserici pentru a scapă de pedeps'a meritată, arată cā biseric'a ce l'a primitu proteje nemoral'a pe fația.

Ceea ce se observă la particulari se pōte susțiené și despre multime; și aici se ivescu totu aceleasi cercustantie. Poporulu este lesne iritabilu, togmă pentru acea, e lucru neumanu a folosî slăbitiunea lui de arma contra lui. Ar trebui să judece autoritățile bisericești gr. catholice, asupra motivelor, ce au indemnatu pe unii séu alții a-si parasî biseric'a, și dacă motivele sunt binecuvântate, atunci se-ii primésca, ér la din contra în interesulu moralei crestine, se-ii refuze.

Éca dorint'a nōstră: O contielegere între capii ierarchielor bisericeștoru romană ortodoxă și romană gr. catholica, pentru a ficsă și statorî unu principiu, după care convertirile tumultuarie se se restringă în cadrulu legalu și moralu.

Acest'a o dorim noi în interesulu comunu românesc, și în interesulu făcării bisericii a parte!

N.

Pluralitatea lumilor locuite.

(Urmare.)

Consideratiunile de până acuma, ce e dreptu, suntu interesante, dar' va dice cineva cā nu suntu suficiente pentru ca se ne pota convinge întru tōte despre locuibilitatea lumilor, de ora-ce nu amu atinsu cu nici unu cuventu partea fiziologică a cestiunei. Cumca totu planetii suntu acomodati pentru viația, nu amu demonstratu-o cu nimicu; din contra greutatea și duritatea cea considerabilă a corpurilor pre cutare planetu, apoi usiurint'a și infenarea moleculoror pre altulu, pre unele lumi una caldura enormă și una lumina orbitoria, ér pre altele unu frigu de nesuferitu și unu întunerecu eternu, aceste tōte ne facu piedeci irresistibile, candu voim se constatāmu viația și pre celealalte lumi.

Dar piedecile aceste pre cātu aparu de mari, pre atāta se potu delaturā mai usioru. Dacă ne uitāmu pre pământulu nostru, recunoscem indată, cā trebuie se existe planeti cu populațiuni fōrte varie, ma! cu fientie simile cu cele de pre pământu.

Ce deosebire mare spre esemplu între locuitorii cei vii de prin câmpiele atmosferei și între cei ce crucisîeza regiunile cele mobile ale oceanulu, séu și între cei ce-si petrecu viația pre suprafația continentulu! Ce deosebire în modulu lor de viația și în limb'a lor? Cine se pota mesurā tōte gradurile vieții, care începe cu plante, trece prin animale și se finesce cu omulu? Dar mai multu! Ce deosebire numai la omu în privint'a caracterulu, moravurilor și a datinelor, ce deosebire între puterea fisică și morală a europenilor și a eschimosilor! Fora se mai vorbim și de regnulu plantelor, tipurile aceste varie ale vieții zoologice ne convingu despre nepotint'a piedicilor, care s'ar potea ivi din condițiunile biologice, dacă acele s'ar opune productivității de pre celealalte lumi.

Exemplu mai acomodatu obiectulu, ce pertratāmu credem cā nu potem prezentā de cātu dacă tragemu atentiunea asupra epocelor primitive ale globulu, în care caldur'a internă și variațiunile în suprafația pământulu nu suferiau esistenția plantelor și a animalelor de astadi; dar cu tōte acestea pre pământu a existatu viația și încă admirabilă, corespondietoria înse epocelor acelor'a. Atunci a existatu pre de o parte una vegetatiune poterică; cicadeele cele de 7 urme de grose și fericiele, ale căroru urme numai pre la ecuatoru se mai afla, aceste se estinseră departe preste pământulu celu mocirlosu și în timpu de milioane de ani preparara atmosfer'a acest'a ossigenică și formatiunea carbonilor de piatră. Pre de alta parte înse sub influenția caldurei celei enorme animalele microscopice cladira munti colosali; animale de acele potu pune omulu până la 300 pre una lungime de 2-mm. și atātu suntu de multe, cā într'o singură uncă se potura numerā până la 3,840,000. ¹⁾

¹⁾ Humboldt, Cosmos, t. I. p. 270.

Dupa fientiele aceste, a caroru simplicitate organica armoniaza cu prunci'a globului, urmara plantele cele mai avute si mai frumoase in privinti'a floriloru precumu si animalele cele mai interesante pentru economia. Din timpurile acele dateza polipii, cari se mai sporescu si astadi; asemenea amelidele si apoi crustacele cele pantierate. Dupa aceste se nascura animalele cele obduse cu unu invalisiu contrastatoriu. animalele acele gigantice de form'a siopirleloru, care pre atunci erau domni ai creatiunei vietuitorie si in mii de ani guvernara tienuturile, pre unde avea se apara candu-va omulu.

De candu pamentulu era in léganu pana la ivirea ultimei fientie create, pre suprafaci'a globului urmara multime nespusa de plante si animale, si dupa cum s'a schimbatu stadiulu fisicalu alu pamentului si alu elementului atmosfericu, astu-feliu s'au nascutu si ele, apoi s'au desvoltatu si in fine au disparutu, pentru ca se faca locu altoru fientie, care éراسi aveau séu voru avé se repetiéscă scen'a celoru de mai inainte. In modulu acest'a ne convingemu, că poterea creatoria e infinita si că nu potemu admite nice o piedeca pentru manifestarea vietiei, pana candu piedecile acele nu contradicu totalu legiloru, ce guvernéza lumea.

Dar se abstragemu dela tipulu timpuriloru primitive; nu vedemu ore in operatiunile moderne ale naturei totu atâte documente despre variatiunea productelor pamentesci, care variatiune o pote estinde natur'a si mai departe pre ceriu?

Nu vedemu destule animale de apa traindu o viatia, care nu convine cu nici una fientia de pre globu? Au amfibiele — alligatoriele si sierpii — nu traiescu intro atmosfera, care nu convine cu omulu si cu alte animale superioare? Au nu traiescu vulturii prin regiuni inalte si luminoase, ér unu feliu de pesci pre fundulu mâriloru, unde e intunerecu, despre care nici idee nu ni-potemu face? Au nu suntu infusorie, care traiescu si in mârile cele calde ale Chinei si prin cea rece baltica; séu diatomele, care se sporescu prin isvorele cele fierbenti ale Canadei si si prin regiunile polare; séu apoi nu suntu óre si de acele, care traiescu si pre suprafaci'a mæreii si in afundime de 1800 de urme sub presiune de 60 de atmosfere.

Acumu daca productivitatea cea nesecata a naturei impartiesesce atâta variatiune productelor pamentului, cu câtu trebuie se fimu mai siguri că nu pote esistá causa, care se opréscă manifestarea vietiei pre planeti si pre trabanti, ale caroru producte altmentrea potu variá pana in infinitu. Ma sustienemu că productele acelor'a potu varia pana in infinitu, si apoi locuitorii lui Mercuru trebue se se deosebesca de ai lui Neptunu, dar chiaru si organismulu de pre fia care lume de acele trebuie se fia forte variu, conformu timpului, climatei si respectiveloru conditiuni biologice.

Daca voimu se ni facemu idee chiara despre poterea activa a naturei, atunci trebuie se concedemu că locuitorii de pre planetii cei mai departati dela sóre

in proportiune cu organismulu loru nu primescu mai multa lumina si caldura, de câtu cei de pre Mercuru séu cei de pre pamentu, si că dupa logica nici nu potemu deduce nelocuibilitatea din departarea séu apropiarea cutàrei lumi dela sóre. Asiá dara, daca nidice cineva, că pre cutare lume ap'a are form'a aburelui, ér pre alt'a apoi a neuei séu a ghiaciei séu că mineralele unei lumi se afla in stadiu topitu, ér ale altei'a atâtu de vertose, in câtu nu se póte cugeté la agricultura si la arte, séu câte mii de lucruri de aceste; obiectiunile aceste cadu de sine, pentru-că nu au sensu scientificu, de ora-ce natur'a scie intoemí forte bine organizatiunea fisica a fientieloru vietuitorie, ca se corespunda intru tote conditiuniloru intre care se afla.

Principiulu desvoltatu pana aici cutezámu a-lu estinde si mai departe, — preste tote stelele, observandu că pre alta lume necunoscuta potu se favoresca viati'a organica unele conditiuni biologice, care noua ni-su daunatiose ori chiaru periculóse. Asia spre esemplu noi nu potemu trái fora atmosfera, prin urmare nici fora de apa; dar daca pre alta lume voru lipsí aceste, urméza de aici că pre lumea aceea nu esista viatia? Daca noi nu potemu trái fara de fluidulu acest'a greu ce incongiura pamentulu, ore nu a fostu in stare se faca natur'a pre alte lumi alte fientie, care se nu aiba lipsa de aeru si de apa? E contra conceptului „natura“ se inchidemu intre nisce margini atâtu de auguste activitatea poterei creatorie; ma! e si nebunia a afirmá, că natur'a cea atotu-poterica nu ar fi fostu potutu creá viati'a animalica si vegetabila fora de nisce ecuivalente de ossigenu si nitrogenu. ²⁾

Suntemu departe de a poté conosce tóte cauzele ce provoca viatia aici pre pamentu; dar apoi câtu de departe trebue se stamu de cauzele ce provoca viatia pre celelalte lumi?

Ce dreptu avemu dara, ca se privimu lumea acést'a mica, ce ne-a nascutu, de uniculu tempulu séu de modelulu naturei?

Din consideratiunile fisiologice si astronomice de pana acumu potemu deduce:

- 1) Că pamentulu nu se distinge intru nemica de ceialalti planeti.
- 2) Că si ceialalti planeti inca suntu locuinti ca si densulu.

La adevverulu acestoru legi ni raspunde filosofi'a, că fia care lueru si-multiumesce naturei esistentia sa. Cati filosofi au tráitu dela Aristotele pana la Buffon nici unulu nu a disputatu assertiunea, că natur'a le face tote cu scopu. Acumu daca natura a infrumsetiatu spatiulu cu lumi locuibile, de siguru acést'a nu a facutu-o, pentru ca lumile acele se remana desierturi eterne. Aici ni-se ivesce dilem'a urmatoria: Crearea planetiloru séu a avutu séu n'a avutu nici unu scopu. Daca nu a avutu scopu, atunci urméza, că numai din intemplare sunt astu-feliu planetii dupa cumu i-vedemu, si că numai intemplarea a straformatu

²⁾ Vedi in privinti'a acést'a si pre Plutarchu, de facie in orbe Lunae pag. 295.

materi'a si a intemeiatu lumile. Premiss'a acést'a ne conduce la parerea materialistiloru, cari recunosc din principiu pluralitatea lumiloru. Daca a avutu inse crearea planetiloru ver unu scopu, atunci ne potemu intrebá din cele premergatorie, cumu se pote ajunge scopulu acel'a, daca nu esista nici o fientia pre acele lumi? De ce au planetii ani, anutempuri, luni si zile si de ce se nu póta esista viatia pre suprafaci'a acestoru lumi, care inca se bucura de binefacerile naturi si primesce ca si pamentulu radiele cele creatorie ale sorelui? De ce se topesce pre Marte in fia care primavera neu'a si-i adapa campiele? De ce se afla neguri pre Iupiter, care umbréza si recorescu siesurile sale colosali? Séu apoi de ce folosu e atmosfer'a aceea a Venerei, care incinge vâile si muntii sei? O! voi lumi splendide! Se fia posibilu ore ca man'a cea ghiaciosu a neproductivitatii se domnésca in veci campiele vostre desierte? Se fia posibilu ca natur'a se inzestreze numai pre o lume cu viatia, ér pre cele alalte numai cu nisce stanci mute, care au se privésca unele la altele in eternu? Acést'a ar fi unu teatru infioratoriu, multu mai infioratoriu de câtu ori ce si ar potea intipuí mintea omenésca!

(va urmá.)

Biseric'a ortodoxa in Munte-Negru. *)

In secolulu alu XIV. statulu serbescu fiindu incalcatu de catra Turci, parte din locuitori ne voindu a se supune jugului musulmanu, s'a retrasu in Muntii-Negri, cari pe atunci erau nepenetrabili si nelocuibili. Acesti serbi retrasi in Muntii-Negri au adusu cu ei uniculu tesauru, adeca credinti'a ortodoxa, ce le mai remasese dupa devastarea Turciloru. Acést'a a fostu aparata de fanatismulu turcescu prin eroismulu urmasiloru lor, si de positiunea locului. Strins'a legatura a statului cu biseric'a in Munte-Negru s'a exprimat si prin aceea, cà pana mai in timpurile trecute, autoritatea mai inalta de statu si eclesiastica a fostu concentrata in manile metropolitulu, si numai din timpulu suirei pe tronu a principelui Daniilu, predecesorulu principelui actualu (Nicolae I.) autoritatea statului a trecut in manile principelui. Cu tóte cà si acum primul episcopu in Munte-Negru are mare insemnatate, càci nici in o afacere de statu mai insemnata nu se face nemicu fora scirea si consimtiementulu lui, si poporulu respectéza pe unu asemenea dignitariu ca pe unu adeveratu pastoriu. In timpulu presente acestu locu se ocupa de Ilarion Pogonovici, fostulu igumenu alu monastirei Ostrogu, chirotonisitu episcopu in Moseva la anulu 1863. Resiedinti'a lui este intr'o monastire vechia numita Tietinsk, si dupre aratarile jurnalulu „Cerkoviai Veastnika“ este dignitariulu bisericescu celu mai respectatu si amicul celu mai sinceru alu poporulu muntenegrénu. Veniturile a câtorva monastiri compunu fondulu bisericescu din care se intretiene elu si se intimpina necesitile tuturor bisericiloru din principatu. Dara càtu de pucinu satisfac aceste venituri necesitatile bisericiloru, se

*) Publicamu acestu articolu, pe care lu-estragemu din jurn. „Biseric'a ort. rom.“ pentru ca se aratâmu ce póte face religiositatea si moral'a la unu poporu fia elu càtu de inferioru in cultura. Poporulu muntenegrinu abia numera la 100 mii locuitori, barbati, femei si copii, si in timpulu de facia elu e in stare a tiené lupt'a si chiar a invinge armi'a turcésca de 70,000 de ostasi! Éta ce póte credinti'a in Ddieu si moral'a nepatata? Red.

vede din estrem'a seracia a bisericiloru, din Munte-Negru. Éta cum descrie unu martoru ocularu biseric'a catedrala din Tietinsk: „Biseric'a catedrala are marimea unei camere séu odai, pentru acést'a in ea la servitiulu divinu intra numai principele, principes'a, câtiva senatori si persónele straine; gard'a princiaru stâ la usia, ér poporulu stâ impregiurulu bisericei, si din servitiulu divinu ajunge pana la urechile lui numai nisce sonuri intrerupte. Icone in biserici sunt fôrte pucine; dar in locul acestora, pe pareti si epitafu (séu aeru) precum si pe sicriulu mosceloru Episcopulu Petru I. sunt desemnate o multime de pucsi, revolvere si iatagane.“ Mai departe servitiulu divinu se descrie astfel: „Metropolitulu imbracatu in vestminte vechi stâ pe o podnoja de pâsla si preotii servescu incalciați in opinci. . . .“ Din acést'a descriutiune a bisericei catedrale póte cineva a-si formá o ideia cà ce felu sunt bisericele de prin sate, care de abia se deosebescu de casutiile simple a le celor mai eroi Montenegreni, carii fiindu totdeuna in lupta pentru independinti'a si apararea credintiei ortodoxe, nu le permite timpulu si nu le stâ prin putintia de a se ocupá si despre inbogatirea si impodobirea bisericiloru lor. Cu tóte acestea in biseric'a catedrala se afla multe odóre pretiósse, aferosite de mai multi imperatori ai Rusiei si de alti crestini ortodoxi plini de pietate.

Clerulu. — Clerulu inferioru, a caruia numeru ajunge numai pana la 400, se forméza din poporulu de josu si prea pucinu se deosebesce de elu. In privinti'a educatiunei elu stâ pucinu mai susu de poporu, si tóta sciinti'a lui se cuprinde in cetirea cartiloru bisericesci slavéne si servirea servitiului divinu. Dupa esterioru, preotii se deosebescu de mireni mai multu de pe barbe, de câtu de pe hainele preotiesci, pe care ei cele mai de multeori nu le póta. Candu nu sunt in servitiu, ei de ordinaru au obiceiul a purtá costumulu muntenegrénu. . . . Istori'a acestui poporu e asia de complicata, in càtu sabi'a a devenitu a fi necesara si pentru aceia, a caroru putere trebuie a constá numai in cruce. In dile de serbatori nescine póte a vedea preamblandu-se pe stradele Cetinei pe unu preotu cu barba lunga si carunta, imbracatu in rasa négra si incarcatu de ordine militare, — acest'a este protoiereulu capitalei. In timpulu celui din urma resbelu (1862) de câteori acestu protoiereu s'a arucatu cu pumnalulu intr'o mana si cu stindardulu in alta, inaintea siruriloru de soldati aratandule calea catra inimici! Asemenea intreprinderi, fora deosebire de missiune, etate si sescu, se pretiuescu in Munte-Negru, mai multu decâtu ori si ce. Ele se seversiescu sub influinti'a unei inspiratiuni vii religioase-patriotice, carea de mai multi secolu caracteriséza pe iereii Munte-Negrului.

Monastirile. — Vieti'a monachala, carea si-are de scopu principalu liniscea si contemplarea religioasa, firese in Munte-Negru, care e neincetatu in lupta pentru existintia, nu a potutu a se desvoltá. Pentru acést'a monastirile vechi de acolo se afla mai in totulu nelocuite, asia cà si servitiulu divinu se seversiesce de preotii laici.

Dintre monastiri celea mai insemnate sunt Cetinea si Ostrogu. Cea antaiua fostu ziditu la (1484) de Ioanu Cernu (Negru) dar dupa doue sfarmari a fostu rezidita din nou de principele Daniilu, dandu-i o forma de cetatie, carea trebuia se servésca de asilu contra navalirei Turciloru. Aspectulu esterioru alu acestei monastiri este fôrte pitorescu; elu presinta doue monastiri, una in vale la pótele muntiloru, si alta mai susu pe dealu; — tóte edificiele si chiar biseric'a se deosebescu prin unu stilu de arhitectura vechia. Aici se afla móscele Episcopulu Petru alu II-lea pe care Muntenegrinii lu-venérésca ca pe unu santu; la serbatori mari móscele acestui santu se descoperu, si populatiunea din totu principatulu se aduna spre inchinare. Dar mai multi inchinatori se aduna la monastirea Ostrogu, ce se afla aprópe de orasiulu Danilo-gradu. Aici se afla móscele unui santu Vasilie spre a carora inchinare vinu o multime de crestini din Albania, Bosnia,

Hertiegovina, Dalmatia si din alte locuri mai de partate, precum si din totu Munte-Negrulu. Candu principele nu asista in persóna la vre-o serbatóre, atunci lu-represinta séu presiedintele senatului, séu cineva din membrii familiei principelui. Asistenti'a principelui la asemenea serbatori animéza spiritele si incuragéza pe crestini contra veciniloru inimici, pentru care adeseori, unui asemenea actu i se dá si o insemnata politica. Din acésta cauza guvernului turcu nu-i place ca crestini din provinciile sale se vina la inchinarea santeloru móscce de aici. Veniturile acestei monastiri se sue pana la vre-o 8 mii de florini, cari se intrebuintiéza in folosulu bisericeii din principatu in genere.

Scólele. — Intr'unu schitisoru ce apartiene monastirei mai de susu se afla celu mai insemnatu institutu alu Munte-Negrului — Seminariulu. Acestu seminaru s'a infiintiatu in anulu 1860. cu ajutoriulu primitu din Russia. Tinerii ce termina cursulu in seminaru, imbracisiaza séu carier'a de preoti séu de invetiatori. Pana la Episcopulu Petru alu II-lea nu se aflá nici urme de scoli in Munte-Negru. Acestu Episcopu fiindu unu barbatu invetiatu si totodata si poetu, celu antaiu a infiintiatu doue mici scoli. Succesorulu seu Danilo a infiintiatu chiar in palatulu seu unu micu colegiu, in care singuru conducea ocupatiunile a câtorva tineri din familiile celea mai insemnate. In timpulu principelui Nicolae, cultur'a poporului a fostu miscata ceva inainte de catra directorulu Semnariului — Milanu Costici. In cursu de trei ani elu a reusitu a formá vr'o 40 de invetiatori, prin cari a si inceputu a respandí lumin'a in poporu, de care mai inainte erá o lipsa totala. In timpulu presente in Munte-Negra nu e nici unu satu mai insemnatu in care se nu fia o mica scóla, de baietii si fete. Institutorii acestoru scoli primescu astadi dela guvernulu câte unu salariu, de 120 taleri, care facu aprópe de 600 franci. Pe langa acestea in Munte-Negru s'a infiintiatu si unu institutu de fete, care e sub patronagiulu ímperatricei Mari'a Alexandrovna. Scopulu acestui institutu e de a dá educatie feteloru din familiile celea mai insemnate. Tóte obiectele prin scoli se propunu in dialectulu serbescu. In seminaru insa se propune si dialectulu slavonu.

Tipografiile. — Cea antaia tipografia in limb'a slavona s'a infiintiatu la anulu 1490, sub Georgiu Cernicovici, si a duratu pana la anulu 1591, candu a fostu nimicita prin o invasiune a Turciloru. Ea nu s'a potutu reinfintiá mai curundu decâtu in timpulu Episcopului Petru alu II-lea; dar nici acést'a nu a avutu o lunga durata, cáci in timpulu principelui Daniilu, Muntenegrinii, fiindu suprinsi de catra Turci nepregatiti, au fostu necesitati a luá literile dela tipografia si a le intrebuintiá dreptu haliciuri pentru a se apará contra lor. In timpulu presentu in Cetinia s'a infiintiatu tipografi'a in care se editéza jurnalulu numitu „Vocea Muntenegrínului“ (Golos Cernogortia), ér cártile pentru servitiulu divinulu si le procura din Belgradu.

Starea si obiceiurilo religióse ale poporului. — In privinti'a starei religióse, poporulu de josu alu Munte Negrului, fiindu legatu cu lantiurile islamului in muntii loru nepenetrabili, au pastratu aceleasi deprinderi si obiceiuri, pe care le-au avutu mosii si stramosii loru, mai adaugandu si altele provenite naturalminte dela conditiunile vietii loru resboinice. Pentru acést'a in poporu sunt o multime de superstitii si fagaduintii religióse de totu feiulu. Preotii si monachii cu influinti'a loru morala, ar putea face multu pentru inlaturarea superstitiiloru in poporu, insa nenorócirea e cá ei sunt fora nici o cultura. Ne cautandu inse la o asia mare multime de superstitii, Muntenegrínulu pastreza cu mare santianie si obiceiurile bisericeii ortodoxe. Asia elu se insémna cu semnulu santei cruci, pronunciantu si rugatiunea in numele Tatalui candu se scola, candu se culca, candu se pune si se scóla dela méssa, precum si candu intreprinde vr-o lucrare óbrece.

Serbatorile imperatesei, ca si in tóta biserica ortodoxa, se serbéza cu mare solemnitate. In diu'a Botezului Domnului nostru Isus Christosu, urméza stropirea caseloru cu apa santita. In Cetinea, dupa terminarea santei liturgie, archiereulu merge cu mare solemnitate in palatulu principelui pentru a stropí tóte camerele cu apa santita, éra clerulu inferioru umbra lóte casele poporeniloru loru stropindu de asemenea cu apa santita si primindu darurile ce li se ofera. Posturile se pazescu de Muntenegrini cu asia mare scrupulositate, încátu ei mai cu multumire nu mananca tóta diu'a si socotu de mai micu pecatu a ucide unu inimicu, decâtu se manance carne in dilele oprite; ér in septeman'a patimiloru cauta a-se impacá familiile intrigate. In diu'a de Pasci (dupa unu obicei vechiu) dacu la biserica câte unu mielu friptu, oue, branza, pane si sare. Tóte proaducerile santite se ardu, daca nu se mananca. In diu'a de Pasci, precum si in tóta septeman'a luminata, dau drumu la pistóle si la puscii, pronunciantu cuvintele: „a de veratu a inviatu.“ Luni in septeman'a luminata se visitéza cimitererele. Pe la morminte se aprindu lumini, candelé, tamaie si se citesce câte unu trisagionu (trei-santu) si asia in acésta di intristarea pentru cei morti se amesteca cu bucuri'a serbatórei.

Fiacare casa si-are de protectoru câte unu santu (chramulu casei) si diu'a acestui'a se serbéza cu mare solemnitate. La méssa ce se face in acea di rudeloru si amiciloru, domnulu si domna de casa (stapanulu si stapana) nu siedo, ci numai servescu óspetiloru loru. Numai in cas'a principelui nu se pazese in totulu acestu obicei, cu tóte cá si aici principes'a si cu ceialalti servescu. In midiloculu mesei, dupa obiceiulu vechiu, se pune o pane mare cu o luminare aprinsa. Prin unele sate diu'a santului protegatoriu se serbéza astfelu: In ajunulu acelei dile fiulu celu mai micu din familie se duce si invita la serbare in numele parintelui pe toti amicii. Acestu trimisu, apropiendu-se de usia, dice; „Dee-ve Ddieu imperati'a ceriului. Tata-meu ve saluta, si pe de séra ve invita la sine.“ Amicii venindu la timpulu hotaritu, felicitéza pe domnulu de casa, si dupa ce petrecu mai multu timpulu, canta versuri eroice nationale — contra Turciloru.

Muntenegrinii au o mare dedare la procesiunile religióse, in care partecipéza atátu barbatii, cátu si femeile. Procesiunile se facu séu pentru inchinarea móscelorulu séu pentru santirea holdeloru si a apei la Botezu, séu cu alte ocazioni. Barbatii duce iconéle si intonéza impreuna cantari si rugatiuni catra Ddieu.

Pomarifulu

intocmitu cu deosebita privire la
Gradin'a scolara

[de D. Comsia.]

Sub acestu titlu avemu se presentamu publicului romanu o lucrare de cea mai mare importantia pentru economi'a nationala!

Lipsele celea multe si seraci'a cea mare care impedece atátu de multu dezvoltarea intelectuala a poporului nostru, in deobste le simtimu si le recunóscemu cu toti; dar prea pucini s'au ganditu la mediile naturale, pentru a dá o directiunea rationabila si a schimbá referintiele betrane in vietia economica a poporulu.

Poporulu nostru este unu poporu agricolu. Lucrarea pamentului, adeca agricultur'a, si pomaritul sunt in genere isvorele lui de venitu; spre aceste ramuri de economi'a are elu si o inclinare naturala, mostenita dela strabunii sei. Insa, elu a remasu stationaru; nu a cautatu ca se dee economiei sale aventulu trebuintiosu, reclamatu de necesitatile inmultite. De aceea o binefacere mai mare pentru poporulu nostru, ca

formarea si imbunatirea stării sale economice, nu este. Acé-st'a a avut'o in vedere si D. C o m s i a, candu a datu la lumina cartea intitulata „Pomaritulu.“

In genere, la poporulu nostru, pomele forméza unu articlu fórte importantu in economia, atâtu pentru castigu, câtu si pentru hrana. Durere in sa că poporulu nu scie se exploateze in deajunsu si cu socotéla acestu ramu de economia. Câte pamenturi neroditore s'ar potea straformá in roditóre prin plantarea si cultivarea pomiloru in ele? si poporulu inea n'a ajunsu la combinatiunea acést'a!

Dar lasu ca se desvólte Dlu C o m s i a insemnatatea si importantia pomaritului. Éta ce dice dsa in prefaci'a opului amentitu: Intre isvórele bogatiei nationale si private, cultur'a pomiloru ocupu unu locu de frunte.

Pomele se consuma parte in stare próspeta asia cum s'a culesu parte in stare uscata. Pómele alcatuescu unu ramu insemnatu de comerciu. Din póme se potu estrage diferite beuturi si bucate pretióse, precum mustu, vinu, rachi, otietu, licitaru, sirupu, oleu, dulcétia etc. Pomii dau multe lemne de focu si de lucru. Prin cultur'a pomiloru se póte folosi aprópe fiacare petecu de pamentu, manosu séu sterpu, uscatu séu apatosu, caldu séu rece, reprezentandu unu siesu adapostitu séu unu rozoru petrosu.

Regiunile impodobite cu pomi au mare influentia chiar si asupra desvóltarei fizice si morale a omului asia, că pomii curatia si recorescu aerulu, respandindu umbra si mirosu placutu si desteptandu mai cu séma in tinerime gustulu frumosului alaturea cu iubirea si viulu interesu pentru farmecele si legile minunate a le naturei, prin urmare pentru totu ce este adeveratu, nobilu si frumosu.

Pomii frangu forti'a venturiloru si conserva timpu indelungatu umedial'a, care contribue la formarea nuoriloru. De unde se esplica, că pe candu tierile plesiuge adese ajungu a fi bantuite de secete indelungate si vigeli, tierile incarcate de pomi arareori ducu lipsa de umedial'a atâtu de priinciósa plantelor.

Daca am esamina unulu câte unulu folósele materiale, ce ómenii detorescu culturai pomiloru, si daca am urmari apoi pana si influentiele cele mai indepartate, ce pomii au avutu si au asupra culturai mintii si inimei, in sfersitu ne am convinge, că cultur'a pomiloru séu pomaritul alcatuesce o veriga fórte puternica in lantiulu progresulu economicu, intelectualu si moralu alu omeniei.

In tierile locuite de romani, conditiunile naturale si economice, cu pucine esceptii sunt priincióse, pe alocurea fórte priincióse culturai pomiloru.

Cu tóte acestea, pomaritul la Romani s'a aflu si se afla si astadi intr'o stare aprópe deplorabila. Deprinsi a se increde orbisii in ce produce natur'a insasi, tieranii nostri astépta totulu de-a gata fora ca ei se se mai ingrigésca, sapandu si gunoindu pomii, cari si asia rodescu „candu sunt anii buni.“ Acésta incredere órba in ajutoriulu esclusivu alu naturei, dispretiindu cu deseversire fortiele proprie, negresitu a contribuitu si ea fórte multu la indolenti'a, de care bolesce, mai alesu in ce privesce cultur'a pomiloru, o mare parte a tieraniiuor nostri.

Pe candu alte popóre din tieri pucinu priincióse pomiloru sciu se faca castiguri insemnate din pómele multe si bune ce producu, poporulu nostru adese le cumpera dela precupetii straini cu pretiuri piparate; pe candu tieranii germani si francesi sciu se estraga din póme vinuri pretióse cu diecie si sutele de buti, multi din tieranii nostri arunca pómele la porti séu le vendu pe mai nimica séu le lasa de putrediescu, nesciindu cum se le pastreze preste iérna; pe candu aiurea se folosesce totu peteculu de pamentu, pana si miezuinele, cararile si rozórele petróse, gradinele nóstre intinse câtu vedi cu ochii adese servescu dreptu cuibu si adapostu pentru totu felulu de buruene si maracini netreb-nici. In scurtu, pe candu alte popóre se silesu pe intrecute a pune in grabnica aplicare nóuele descoperiri realizate pe

tenerulu pomaritului, poporulu nostru continua a remané sclavulu obiceiuriloru ruginite de socoli.

Este adeveratu, in multe din comunele nóstre vedemu gradini gemandu, ca se dicemu asia, sub povar'a pomiloru, cari in sa nu aducu mai nici unu profitu curatu. Pentru ce? Pentrucá tieranii nu-ii sciu cultivá. Pomii fiindu in deobste prea gramaditi si astfeliiu neavendu la dispositie indetula lumina, caldura si spaci, in care se-si intinde radacinile si crengile, ei remanu pururea slabuti si bolnavitiosi, rodindu totu numai la doi trei ani odata. De cu primavéra si preste véra adese vedemu leghione lntregi de omide despoindu ponii pana si de muguri si mladitie, si firese in zadaru se trudesce unulu séu altulu a le sterpi, pe câtu timpu vecinii nu facu si ei asemenea. Economulu mai intieleptu, care prevede si voiesee se intimpine primejdi'a ce-lu amenintia, este slavulu veciniloru lenesi si ignoranti! O alta scadere este, că tieranii nostri, necum se gunoiésca pomii sapandu si scormonindu pamentulu din apropiarea redaciniloru macar la cincii ani odata, multi din ei nu sciu decátu se arunce dupa póme cu petri si chiar cu lastari rumpendu crengile cu gramad'a si sfasiandu cója cu o nepasare vrednica de condamnatu.“

Ca midilocu pentru a respandi in poporu cultur'a pomiloru, autorulu recomanda cu multu temeiu gradin'a scolara. „Misiunea gradinei scolare este, dice autorulu, se sporésca si ea alaturea cu scol'a desvóltarea intelectuala si morala a copiiloru . . . . . Gradin'a scolara este fora indoiala loculu celu mai potrivit, unde invetiatoriulu ar potea instrúa pe copii tieraniloru in agricultura, profesiunea parintiloru lor . . . . . In gradin'a scolara se dá cea mai nimerita ocaziune a pune in man'a copiiloru unelte mai bune si mai spornice. Nu trece multu si tieranii incepu si ei, astadi unulu mane altulu, a cumperá si a se servi de asemenea unelte. . . . . Aci copii se vor deprinde a ultoi pomii si a ingrasiá pamentulu cu gunoiu etc.

Din acestea se vede apriatu, câtu de simtita érá trebuinti'a de unu manualu de pomaritu ca alu Dlui C o m s i a, care nu lasa nemicu de doritu nici in privinti'a cuprinsulu nici in a formatulu. — Multu ridica valórea acestui manualu limb'a curata si intielésa in care e scrisu, si carea lu-recomanda a fi cetitu chiar si de tieranii pucinu carturari. Elu mai póte servi si ca manualu de propunere in institutiele nóstre pedagogice-teologice.

Incheiamu, recomandandu cu totu adinsulu tuturoru carturariloru nostri manualulu de pomaritu alu Dlui C o m s i a. (Pretiulu a se vedé in rubric'a „Diverse“ sub titulu: „Bibliografia“.

Diverse.

„**Esamenu** s'a tienutu la scol'a elementara confesionala de Janga biseric'a catedrala, din locu. Respunsurile copiiloru au fostu peste totu indestultore, ceea ce face onóre Dlui invetiatoriu E. Dogariu.

+ **Bibliografia.** „P o m a r i t u l u “ intoemitu cu deosebita privire la gradin'a scolara de D. C o m s i a, cu númerose ilustratiuni intercalate in textu. Sibiu 1877. In formatu 8° de 198 pagine. Pretiulu unui exemplariu 1 fl. v. a.

× **Bibliografia.** Veteranulu si neobositulu autoru Dr. P a u l u V a s i c i u, redactorele dela foi'a „Higiene si scola“ a publicatu separatu in brosiura tractatulu scientificu: „Difteri'a“ (Diphtheritis) si vindecarea ei naturala. Pretiulu unui exemplariu din acésta brosiura e numai 6 cr. v. a. si se póte capeté la Dlu autoru in Timisiora. Recomandamu mai vertosu parintiloru de familie acésta brosiura a eruditulu nostru veteranu.

) („**Educatiunea**“ de scola si acasa, compusa dupa datele, cunoscintiele si esperintiele educatoriloru celoru mai probati, de M i h a i u V e l c e a n u, este titulu unei brosiure ce primiramu, cu dedicatiunea Escelentiei Sale Inaltu Prea-

santitului Domnu Mironu Romanu, Archiepiscopu si Metropolitu. Sibiu 1877. Pretiulu 36 cr. exemplariulu. Intrunulu din numerii viitori vom face o recensiuone asupra ei.

O serata musicala. Joi in ser'a de 9 a lui Iunie, a avutu locu o intrunire din gradin'a Ritoridi. Bucuresci, data de societatea de dame instituita pentru ajutoriulu ostasiloru riniti, sub presiedinti'a M. S. Dómnei. Afora-de M. S. Domnitoriulu si de M. S. Domn'a au mai onoratu intrunirea cu presinti'a loru Alteti'a Sa principele Milanu alu Serbiei si A. Sa Regele Don Carlos. Fiacare din acesti inalte personagiuri au depusu o suma ca de 25 napoleoni in cuti'a dameloru patronese.

"Barbarii turcesci. Foile din Constantinopolu atâta cele grecesci, câtu si ale altoru crestini, sunt pline de fapte, care arata starea de amelioratiune, introdusa de constitutiunea otomana in Imperiu, si totodata câtu este de neaptu poporul musulmanu pentru egalitatea constitutionala, pana candu elu se tiene de principiile coranului seu. Dupa ce aceste foi ne spunu, că turcii prada si jafuiescu pre crestini in tóte partile; dupa ce arata cum bisericile crestinesci sunt depradate pana si de vestmintele preotiesci, éra personalulu eclesiasticu injuratu, si maltratatu pe stradele orasieloru de catra copii si betranii musulmanilor; apoi incoronéza faptele regretabile ale musulmanilor si printrunu actu, care nu mai are caracterulu de pradare si nici de hotie, dar demarca ur'a si dispretiulu musulmanilor pentru crestinismu. Asia jurnalulu arménu „Larkir“ anuncia telegraficu pe Patriarchulu armenescu din Constantinopole, că in orasiulu Mus din eparchi'a Van a Armeniei turcesci musulmanii au intratu intr'o biserica arména, unde dupa ce au maltratatu pre preotulu bisericeii, i-au prezentatu unu cane, adusu intradinsu, obligandu-lu, ca se efectue asupra lui misteriuulu botezului.

* Insemnatatea colórei noriloru. Dlu P. S. Aurelianu in cronic'a científica a „Timpulu“ publica, intre altele, urmatórele: Tieranii nostri predicu unele fenomene meteorologice dupa colórea noriloru; spunu că norii rosii, vineti, îngrosiati, au se aduca ori timpu frumosu, ori ploie, ori grindina ori furtuna. Omenii cari nu punu temeiu pe observatiunile facute din generatiune in, generatiunea ieu de povesti spusele tieraniloru, éca in sa, că unu invetiatu englesu raportéza in diarulu „Natura“ că dupa observatiunile facute de densulu in timpu de mai multi ani la Hailier-Grac (Terre-Neuve) esista corelatiune intre colórea noriloru si timpulu ce are se fia. A observatu că masele de nori de o colóre galbanarosie de pe unu ceriu albastru inchisu vineti, arata că are se fie frigu si ninsóre. Norii vineti deschisi stralucitori si cu marginile eclatante, prevestescu inghietiu mare. Norulu negru, formatu din fesii, arata ventu si ploie, colórea verde patata, albastru inchisu, rosiiu noroiosu se observéza adese inainte de furtuna, de ninsóre si de plóie. Adeseori inainte de a incepe se bata ventulu nordu-ostu (crivetiulu) a observatu nori de colóre veneta-alba si alba cari veneau dela nordu-ostu si cari presintau form'a degiteloru unei mani deschise.

* Librari'a W. Krafft in Blasiu. Dlu W. Krafft proprietariulu tipografiei S. Filtsch din Sibiu, luandu asupra-si a restaurá Tipografi'a seminariuale din Blasiu si fiindu incredintiatu cu conducerea ei a infiintiatu aici si o libraria, si preste pucinu va redicá si una compactoria. Librari'a deschisa numai in decursulu acestei lune inca nu s'a potutu provedé, dupa cumu s'ar' recere; dara Dlu Krafft s'a pusu in corespondintia cu alte librarié si prin acést'a va deveni in pusetiune de-a le poté procurá ori-ce productu literariu. Roga pre domnii cari si-au tiparitu cãrtile pre spele proprie, si pre domnii editori de cãrti romane, se binevoiesca a-i dá exemplarie in comisiune. Din parte-si nu va lipsi a respunde punctuosu indetoririloru luate a supra sa; inchiaandu computu in Ianuariu si Iuliu; inse obseva totu o data, cumu că din principiu numai cãrti de acele prime-sce in comisiune, dela cari i se concede unu rabatu core-

spondietoriu si prin acést'a e in pusetiune de-a le poté vinde cu pretiurile originarie.

Resbelulu. In dilele din urma se esecutá cu succesu stralucitu trecerea armatelor rusesci peste Dunare, si de presinte se afla peste o suta de mii de ostasi rusesci pe pamentulu imperatiei otomane. Trecerea s'a intemplatu in mai multe locuri si Turcii nu au fostu in stare se-o impedece. O incordare mai mare a desvoltatu Turcii in contra corpului de armata ce au trecut pe la Galatiu. In 22 Iunie st. n. cateva companii ruse trecuse tóte dela Galati pe vase, fora artilaria. fora cavaleria. Turcii erau trei séu patru mii, si aveau si doue tunuri. Rusii s'au aparatu cu baionet'a contra cavaleriei turcesci. Au luatú positiile turcesci pasu cu pasu, una dupa alta, silindu pe turci a se retrage.

ORDINEA ESAMENELORU PUBLICE

la scólele centrale romane gr. or.

DIN BRASIOVU

CU FINEA ANULUI SCOL. 1877.

Esamenele scripturistice si orale de promovare se incepu in 9 Iunie s. v. si dureaza pana in 19 Iunie s. v.

Esamenele Publice:

a) la Gimnasiu si la Scól'a comerciala si reala.

- Luni in 20 Iunie s. v. 8—11 óre a. m. se examineaza clasa I. gimn.
- Luni in 20 Iunie s. v. 3—6 óre p. m. se examineaza clasa I. reala.
- Marti in 21 Iunie s. v. 8—11 óre a. m. se examineaza clasa II. gimn.
- Marti in 21 Iunie s. v. 3—6 óre p. m. se examineaza clasa II. reala.
- Mercuri in 22 Iunie s. v. 8—11 óre a. m. se examineaza clasa III. gimn.
- Mercuri in 22 Iunie s. v. 11—12 óre a. m. se examineaza toate despart. din cantari.
- Mercuri in 22 Iunie s. v. 3—5 óre p. m. se examineaza toate despart. din francesa.
- Mercuri in 22 Iunie s. v. 5—6 óre p. m. se examineaza toate despart. din gimnastica.
- Joi in 23 Iunie s. v. 8—10 óre a. m. se examineaza clasa IV. gimn.
- Joi in 23 Iunie s. v. 10—12 óre a. m. se examineaza clasa III. reala.
- Joi in 23 Iunie s. v. 3—6 óre p. m. se examineaza clasa V—VII. gimn. din religie, l. romana, latina, elina, istoria.
- Vineri in 24 Iunie s. v. 10—12 óre a. m. se examineaza clasa IV. si V. de fete.
- Sambata 25 Iunie s. v. 8—11 óre a. m. se examineaza clasa V—VII. gimn. din l. magiara, germana, matematica, sciinte naturale si Logica.
- Sambata in Iunie 25 s. v. 3—6 óre p. m. se examineaza clasa I. si II. comerciala.

b) la Scól'a primara (normala) de copii si de copile:

Joi in 23 Iunie s. v. va face examenu:

- dela 8—10 óre a. m. cu clasa I. de fete invet. P. Iuran.
- dela 10—11½ óre a. m. cu clasa II. de fete invet. Z. Butnariu.
- dela 3—4½ óre p. m. cu clasa III. de fete invet. S. Cranga.

Sambata in 25 Iunie s. v. va face esamenu :

- dela 8—10 óre a. m. cu clasa I. de copii invet.
 I. Peligrad.
 dela 10—11½ óre a. m. cu clasa II.a de copii invet.
 I. Aron.
 dela 2—3½ óre p. m. cu clasa II.b de copii invet.
 G. Bellissimus.
 dela 3—4½ óre p. m. cu clasa III.a de copii invet.
 N. Oancea.

Luni in 27 Iunie s. v. va face esamenu :

- dela 8—9½ óre a. m. cu clasa III.b de copii invet.
 I. Dobrean.
 dela 9½—11 óre a. m. cu clasa IV. de copii invet.
 D. Cioflec.

Esamenenele in clasele primare se incheia cu cantari sub conducerea lui G. Ucenescu.

c) Esamenenele de maturitate.

- 1) Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. VIII. gimn. va fi Luni in 27. Iunie s. v. inainte si dupa prandiu.
- 2) Esamenulu oralu de maturitate cu scolarii din cl. III. comerciala va fi Marti in 28 Iunie s. v. inainte de prandiu.

Mercuri in 29 Iunie s. v.

Dupa seversirea st. Liturgii si dupa rugatiunea de multiamita in biserica st. Nicolae din Scheiu se va incheia anulu scol. 1876/7 cu cetirea clasificatiuniloru in sal'a cea mare a Gimnasiului.

La aceste esamene publice are onore subscris'a Directiune, a invitá pe toti binevoitorii si amicii scóleloru.

Brasiovu 3 Iunie s. v. 1877.

Directiunea Scoleloru centrale romane gr. or.

I. Mesiota.

Directoru.

C o n c u r s e .

1—3.

Concursu cu terminu de 30 de zile se escrie :

1. pentru parochi'a vacanta din *Ohabitia* protteratulu Caransebesiului, cu emolumentele urmatorie :
  - a) Un'a sesia de 32 jug. pamentu parochialu.
  - b) dela 60 de case cu familii a 15 oc'a de cucurudiu despoiatu.
  - c) Stol'a dupa usulu vechiu.
2. Pentru parochi'a din *Soceniu* cu ½ venitululu dela 2 sesiuni parochiale, birulu si stol'a indatinata dela 190 case cu 1006 suffete, pre langa neputinciosulu parochu Danilu Stiopóne, carele abdicendu de parochia, amesuratu ordinatiunii dto. 9. Iunie a. c. Nr. 512 bis. va folosi ceialalta ½ din venitululu parochialu.
3. Pentru parochi'a vacanta din *Delinesti* cu doua sesii de pamentu, cu birulu si stol'a indatinata dela 183 case cu familii si 955 suffete.

Concurentii au a trimitte suplicele loru pana la susnumitululu terminu la protopresbiteratulu Caransebesiului in-

struate in sensulu stat. org. si conformu dispusetiuniloru consistoriale, adresate inse respectivulu comitetu parochialu. Caransebesiu, 13 Iunie 1877.

In contielegere cu comitetele parochiale **Nicolae Andreeviciu**, protopresbiteru tractualu.

1—3.

Pentru vacant'a parochia gr. or. rom. din comun'a *Sculea* protopr. Jebeliului Cottulu Timisiului se escrie concursu pana in 24 Iuliu st. v.

Dotatiunea este una sesiune parochiala, stol'a si birulu dela 90 de case.

Doritorii de a ocupá acésta parochia au a-si tramite recoursele instruite dupa stat. org. Dlui protopr. **Alesandru Ioanovicu** in Jebeliu.

Se obsérva insa, cumca la acésta parochia se afla si unu capelanu, asia dara, daca altu recurente ar fi alesu si intaritu, va fi datoriu a dá capelanului una a treia parte din sesiune si din tóte venitele parochiali pana la promovarea acestuia.

Sculea, in 10 Iunie 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu D. protopopu tractuale.

2—3.

Pentru deplinirea statiunei invetiatoresci din Beinsiu devenita vacanta prin mortea fostulu invetiatoriu Ignatiu Papluca, se escrie concursu de alegere pe 3/15, Iuliu a. c. Emolumentele suntu : a). 205 v. a. solvindi la patrariu de anu b). 6 cubule de grâu c). 6 stangeni de lemne, din care se va incaldí si scól'a d). stótele cantoralu si cuartiru cu gradina.

Recurintii voru avea a si-tramite petitiunile sale provideute cu testimoniu de calificatiune sub adress'a comitetulu parochialu de aici la subscrisulu inspectoru pana la terminulu defiptu, — avendu totdeodata a se presentá la biserica in cutare Dumineca nainte de alegere.

Cei cu clase gimnasiali voru fi preferiti.

Beinsiu in 5/17. Iunie 1877.

Vasiliu Papp

prot. insp. cerc. de scóle.

3—3

Pentru statiunea invetiatorésca class'a inferioara din Micalaca comitatulu si protopresbiteratulu Aradului se escrie concursu, pe langa urmatórele emolumente : 220 fl, 8 orgii de lemne din care este a se incaldí si scola, ¼ de pamentu estravilanu, ¼ de pamentu sperativu cu ocaziunea segregare; dela functiune la imormentarea mare 80 cr. dela prunci 40 cr.; cortelu liberu cu gradina de legume.

Doritorii de a castigá statiunea acést'a au se produca testimoniu de preparandia, de calificatiune, atestatu de moralitate, si cá au absolvatu 4 clase reale, séu celu putienu 2 clase gymn. Clericii absoluti inca potu recurge. Recursele au ale trimitte la Inspectoratulu Aradului pana in 3/15 Iulie a. c. alegerea se va tiené in 10/22 Iulie.

Recurrentii au a se presentá intro serbatóre au Dumineca in s. biserica din Micalaca, pentru a-si arató desteritatea in cantare si tipicu.

Micalaca in 2/14 Iunie 1877.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine **Ioanu Ratiu** protopopulu si inspectorulu cerc. Aradu.

Redactoriu respundietoriu : **Vincentiu Mangra.**